

Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van basisschool De Firtel (Stichting Meerderweert), overwegende:

- dat onze school verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van het onderwijs aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van zorg voor leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de leerkrachten die werkzaam zijn bij basisschool de Firtel op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat basisschool de Firtel een meldcode wenst vast te stellen zodat de leerkrachten die binnen de school werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat basisschool de Firtel in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de leerkrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan:
(dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eer gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan:
iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder leerkracht in deze code wordt verstaan: de leerkracht die voor basisschool de Firtel werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de school zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;

Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen.

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van de signalenkaart (bijlage 1).

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform

de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Stap 2: Collegiale consultatie en zonodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld

Bespreek de signalen met een deskundige collega. Vraag zo nodig ook advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Steunpunt Huiselijk Geweld: <https://www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl/>

Advies- en Meldpunt Kindermishandeling: <https://slachtofferwijzer.nl/>

Stap 3: Gesprek met de (ouders van de) leerling

Bespreek de signalen met de leerling. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de cliënt, raadpleeg dan een deskundige collega en/of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

1. leg de (ouders/verzorgers van de) leerling het doel uit van het gesprek;
2. beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. nodig de (ouders/verzorgers van de) leerling uit om een reactie hierop te geven;
4. kom pas na deze reactie zonodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.

In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de (ouders/verzorgers van de) leerling is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de (ouders/verzorgers van de) leerling door dit gesprek het contact met u zal (zullen) verbreken.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de (ouders/verzorgers van de) leerling het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling

Gebruik van een risicotaxatie-instrument als een dergelijk instrument binnen uw organisatie of praktijk beschikbaar is.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u uw leerling redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de cliënt

- Kunt u uw cliënt niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of bij het Steunpunt Huiselijk Geweld;
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om uw leerling tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.
- Bespreek uw melding vooraf met uw leerling (vanaf 12 jaar) en/of met de ouders/verzorgers (als de leerling nog geen 16 jaar oud is).
 1. leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
 2. vraag de (ouders/verzorgers van de) leerling uitdrukkelijk om een reactie;
 3. in geval van bezwaren van de (ouders/verzorgers van de) leerling, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
 4. is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw leerling te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling door het doen van een melding daartegen te beschermen;
 5. doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de cliënt of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de (ouders/verzorgers van de) leerling over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de (ouders/verzorgers van de) leerling daardoor het contact met u zal (zullen) verbreken.

Verantwoordelijkheden van basisschool de Firtel voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor leerkrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt basisschool de Firtel er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en in de kring van (ouders/verzorgers van) leerlingen bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat leerkrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de leerkrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zonodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop basisschool De Firtel zijn leerkrachten zal ondersteunen als zij door ouders/verzorgers in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

Bijlage 1

Signalenkaart huiselijk geweld

Signalen slachtoffer 0-4 jaar

- ☐ Heeft verwondingen en/of oude littekens
- ☐ Is verwaarloosd (luiers niet verschoond, te kleine schoenen, slecht verzorgd gebit)
- ☐ Vertoont angst voor onderzoek en/of verschonen (knijpt billen samen bij optillen of verschonen)
- ☐ Is vaak ziek
- ☐ Heeft een vertraagde ontwikkeling (spraak, motoriek)
- ☐ Heeft verstoorde eet- en slaapgewoontes
- ☐ Huilt of schreeuwt buitensporig veel
- ☐ Vertoont extreme schrikreacties
- ☐ Is in zichzelf gekeerd of juist hyperactief
- ☐ Is dwingend en/of vraagt veel aandacht
- ☐ Is bang om alleen te zijn
- ☐ Maakt weinig/vreemd contact
- ☐ Vertoont plotselinge gedragsverandering in contact met ouders/verzorgers
- ☐ Heeft angst voor lichamelijk contact of is juist overdreven gericht op lichamelijk contact
- ☐ Is agressief naar kinderen en/of dieren
- ☐ Speelt geweldsituaties na.

Signalen slachtoffer 4-12 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4 -12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen:

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek/ziektes
- herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel

- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders/verzorgers

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders/verzorgers anders dan zonder ouders/verzorgers

Tegenover andere volwassenen

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

Overig

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder/verzorger

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school

- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Bijlage 2: Handreikingen voor een gesprek met een leerling bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld.

*Er is sprake van een **vermoeden** van kindermishandeling of huiselijk geweld.*

*De leerling heeft **niemand van school in vertrouwen** genomen.*

Vooraf:

- Kinderen kunnen erg intuïtief zijn. Zorg ervoor dat de leerling niet direct het idee heeft dat het gesprek over de thuissituatie gaat. De leerling zal direct het idee hebben dat je ergens achter probeert te komen.

- ☐ Probeer het gesprek te laten ontstaan vanuit een activiteit, bijvoorbeeld een gezelschapsspel of een individuele oefening.

Tijdens het gesprek:

- Zorg voor een ontspannen sfeer tijdens het gesprek.

- ☐ Stel geen vragen gericht op kindermishandeling of huiselijk geweld.

- ☐ Stel open vragen. Bijvoorbeeld tijdens een gezelschapsspel vraag je: "doe je thuis wel eens spelletjes?" "Met wie?" Of tijdens het oefenen voor lezen: "Oefen je thuis ook wel eens met papa of mama?" "Hoe gaat dat dan?"

*De leerling heeft **iemand van school in vertrouwen** genomen over de kindermishandeling of het huiselijk geweld of doet dit tijdens het gesprek.*

- Zorg dat er voldoende tijd voor het gesprek is.

- ☐ Zorg dat de leerling zich op zijn/haar gemak voelt.

- Leg uit dat (kinder)mishandeling bij wet verboden is.

- ☐ Beloof de leerling nooit dat je er met niemand over zal praten.

- ☐ Vraag aan de leerling wat hij/zij wil dat je met de informatie doet.

- ☐ Vertel dat je niets zal doen waar de leerling niet van op de hoogte is, maar dat het je plicht is dit met nog iemand van school (intern begeleider) te bespreken.

- ☐ Spreek met de leerling af dat hij/zij altijd naar je toe mag komen voor een gesprek.

- ☐ Spreek met de leerling af wanneer en hoe je terug komt op wat de leerling je verteld heeft.